

แถลงการณ์: นักรณรงค์ด้านความเป็นธรรมทางสภาพภูมิอากาศเรียกร้องให้ธนาคารเพื่อการพัฒนาและนักลงทุนเอกชนยุติการสนับสนุนโครงการที่ส่งผลกระทบต่อวิกฤตโลกเดือด

กรุงเทพมหานคร 9 ตุลาคม 2569 – “ธนาคารเพื่อการพัฒนาและนักลงทุนเอกชนกำลังให้เงินทุนแก่โครงการที่ทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่ต้องรับผิดชอบ และชุมชนท้องถิ่นกับสิ่งแวดล้อมจะไม่ยอมเป็นผู้แบกรับต้นทุน ผู้ก่อมลพิษและผู้สนับสนุนทางการเงินต้องถูกเรียกร้องให้รับผิดชอบ” นี่คือการเตือนจากนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ณ สโมสรผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทย ก่อนการประชุมประจำปีของธนาคารโลกที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-18 ตุลาคม 2569 ในกรุงเทพฯ

เอเชียเป็นภูมิภาคที่ได้รับการลงทุนด้านพลังงาน อุตสาหกรรมสกัดทรัพยากร และโครงสร้างพื้นฐานจากธนาคารเพื่อการพัฒนา รวมถึงกลุ่มธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) โครงการเหล่านี้ก่อให้เกิดการปล่อยคาร์บอน ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างมลพิษทางอากาศและน้ำ และส่งผลกระทบต่อชีวิตและวิถีการดำรงชีพของประชาชนในพื้นที่

ในงานที่จัดโดย Accountability Counsel ในหัวข้อ [“การประชุมประจำปีของธนาคารโลกในกรุงเทพฯ: การจัดหาเงินทุนเพื่อการพัฒนา หรือการเติมเชื้อเพลิงให้วิกฤตสภาพภูมิอากาศ?”](#) นักรณรงค์จากทั่วเอเชียได้ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ในการปกป้องประชาชนและโลกจากโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบเหล่านี้ พร้อมเรียกร้องให้สถาบันการเงินรับผิดชอบและปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนของตน

ชุมชนไทยปกป้องสภาพภูมิอากาศของเรา

ประชาชนที่อาศัยและทำงานอยู่ในพื้นที่โครงการออกมาเสี่ยงเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน และพวกเขาคือผู้ที่รู้ดีที่สุดว่าควรออกแบบโครงการอย่างไรให้เกิดความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบตั้งแต่ต้น

อย่างไรก็ตาม โครงการด้านพลังงานและอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรยังคงได้รับการออกแบบก่อสร้าง และดำเนินการโดยปราศจากการมีส่วนร่วม หรือความยินยอมจากชุมชนท้องถิ่น

“นี่เป็นการเลือกที่เกิดขึ้นโดยเจตนา” **Sutharee Wannasiri** เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านชุมชนของ **Accountability Counsel** กล่าว “รูปแบบที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าที่ฉันได้ยินจากชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการพลังงาน คือไม่มีใครบอกพวกเขาล่วงหน้าว่าจะมีโครงการเกิดขึ้น และไม่มีใครขอความยินยอมจากพวกเขา แต่เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น พวกเขากลับเป็นผู้ที่ต้องแบกรับความเสี่ยงมากที่สุด”

ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ **โรงไฟฟ้าก๊าซบรพา** ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้างในจังหวัดฉะเชิงเทรา ประเทศไทย

“ฉันเป็นเกษตรกรที่ทำมาหากินจากผืนดินด้วยการปลูกข้าวและผัก ในยุคที่โลกกำลังร้อนขึ้นอย่างรวดเร็ว พืชอาหารของเราได้รับผลกระทบโดยตรงแล้ว” **เอื้องฟ้า ข้าเกิด จาก**เครือข่ายฉะเชิงเทราไร้พาวเวอร์ ประเทศไทย กล่าว

“การก่อสร้างโรงไฟฟ้าก๊าซบุรีพาเปรียบเสมือนการเติมเชื้อเพลิงให้กับวิกฤตสภาพภูมิอากาศ ขณะนี้เรากำลังเผชิญทั้งมลพิษ น้ำท่วม และภัยแล้งอยู่แล้ว โรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลแห่งนี้จะทำให้ผลกระทบรุนแรงขึ้น ขณะที่บริษัทและนักลงทุนที่อยู่เบื้องหลังโครงการมีโอกาสทำกำไร แต่ชุมชนของฉันกลับต้องเป็นผู้ใช้ชีวิตอยู่กับมลพิษ

จนถึงวันนี้ ยังไม่มีบริษัทหรือธนาคารที่ให้เงินทุนแก่โครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบได้ออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น พวกเราจำเป็นต้องเป็นผู้แบกรับต้นทุนในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการฟื้นฟูชุมชนและวิถีชีวิตของเรา” Chamket กล่าวเพิ่มเติม

โครงการโรงไฟฟ้าบุรีพาได้รับเงินกู้มูลค่าอย่างน้อย **600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ** จากธนาคารพาณิชย์สองแห่ง ซึ่งผู้ดำเนินโครงการในประเทศไทยปกปิดชื่อธนาคารทั้งสองแห่งไว้เป็นความลับ สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และส่งผลให้ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง

แม้จะเป็นที่ทราบกันดีและเป็นข้อเท็จจริงว่าการสกัดและใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลสร้างผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศ แต่บ่อยครั้งโครงการพลังงานทางเลือกที่ถูกเสนอขึ้นกลับยังคงใช้แนวทางแบบบนลงล่างและมุ่งแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรในลักษณะเดียวกัน และหากโครงการพลังงานหมุนเวียนยังคงสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โครงการเหล่านั้นก็ไมอาจถือเป็นทางเลือกที่เป็นธรรมและยอมรับได้อย่างแท้จริง

“ปราจีนบุรีเป็นจังหวัดเกษตรกรรมที่สำคัญ เป็นแหล่งอาหาร ยาสมุนไพร และรายได้ของประชาชนในพื้นที่ แต่การขยายตัวของอุตสาหกรรมทำให้ปัญหามลพิษทางน้ำ ดิน และอากาศรุนแรงขึ้น ขณะที่การกำกับดูแลของภาครัฐยังไม่เพียงพอ การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมเพิ่มเติมอีก 3 แห่ง ซึ่งได้รับการร่วมสนับสนุนทางการเงินจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) จะยิ่งเพิ่มปริมาณและความรุนแรงของมลพิษสะสมในพื้นที่” **Ridditat Boonyaburanakit จากเครือข่ายปราจีนเข้มแข็ง (Strong Prachinburi Community Network)** กล่าว

“เราจึงเรียกร้องให้ ADB และ AIIB ทบทวนและระงับการสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการ จนกว่าจะสามารถรับประกันได้ว่าโครงการมีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่ผลักรถด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้กับชุมชนในพื้นที่” Boonyaburanakit กล่าวเพิ่มเติม

เมื่อเกิดผลกระทบจากโครงการด้านพลังงานและอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากร ภาระในการรวมตัวและปกป้องตนเอง เพื่อนบ้าน ระบบนิเวศ และท้ายที่สุดคือโลกของเรา มักตกอยู่กับชุมชนท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว

สำหรับประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งต้องปกป้องชุมชนและวิถีชีวิตท่ามกลางความขัดแย้งในพื้นที่ นักปกป้องสิ่งแวดล้อมมักต้องเผชิญกับการข่มขู่และการเฝ้าระวัง โดยทั้งสามจังหวัดอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายด้านความมั่นคง รวมถึงกฎอัยการศึกและพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

“การปกป้องสิ่งแวดล้อมภายใต้การบังคับใช้กฎหมายด้านความมั่นคง หมายถึงการต้องแบกรับทั้งความหวงใยต่อชุมชนและความกังวลต่อความปลอดภัยของตนเอง หน่วยงานรัฐและผู้ดำเนินโครงการต้องรับประกันว่าการส่งเสียงเรียกร้องโดยสันติจะไม่ทำให้ใครต้องตกอยู่ในความเสี่ยง”
Abdulloh Awae และ Romzee Dokor จากสมัชชาภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพ – NATURE กล่าว

แม้ต้องเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้ เครือข่ายนักปกป้องสิ่งแวดล้อมรุ่นใหม่ก็สามารถชะลอโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล 2 แห่งในจังหวัดยะลาได้ในปี 2567 ผ่านการสร้างความตระหนักรู้ การจัดทำข้อมูลโดยชุมชน และการรณรงค์โดยสันติวิธี

เรียกร้องให้ธนาคารรับผิดชอบต่อความเสียหายจากโครงการที่ให้เงินทุน

กลุ่มธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาอื่น ๆ มีช่องทางอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า กลไกความรับผิดชอบที่เป็นอิสระ (Independent Accountability Mechanisms – IAMs) ซึ่งเปิดรับเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชนเมื่อการลงทุนของธนาคารมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิด หรือได้ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหาย

Margaux Day ผู้อำนวยการบริหารของ Accountability Counsel อธิบายว่า “เมื่อกลไกเหล่านี้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม นักปกป้องสิทธิในพื้นที่สามารถใช้กลไกความรับผิดชอบของธนาคารเพื่อหยุด ปรับเปลี่ยนการออกแบบ และเยียวยาผลกระทบจากโครงการได้ แต่เมื่อกลไกเหล่านี้ไม่สามารถทำตามคำมั่นที่ให้ไว้ ก็จะกลายเป็นการทอดทิ้งชุมชนและเสี่ยงที่จะช่วยปกป้องธนาคารจากความรับผิดชอบ”

ทั่วโลก นักปกป้องสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนได้ยื่นเรื่องราวร้องเรียนต่อกลไกความรับผิดชอบของสถาบันการเงินแล้วมากกว่า **2,425 เรื่อง** เพื่อบันทึกและเรียกร้องให้ตรวจสอบความเสียหายร้ายแรงที่เกิดขึ้น

Aaron Pedrosa จาก Philippines Movement for Climate Justice แบ่งปันประสบการณ์การต่อสู้ของ 10 ชุมชนที่กำลังแสวงหาความยุติธรรมจากผลกระทบของโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ได้รับเงินทุนจากบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation – IFC)

“กลไกความรับผิดชอบของ IFC ได้ตรวจสอบข้อกล่าวอ้างของชุมชนอย่างเป็นอิสระ และพบว่า IFC ละเมิดนโยบายของตนเอง” Pedrosa กล่าว “แต่จนถึงขณะนี้ IFC และนักลงทุนรายอื่น ๆ ยังไม่ได้ดำเนินการเยียวยาความเสียหายดังกล่าว ชุมชนสมควรได้รับการคุ้มครองจากมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของธนาคารอย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อธนาคารไม่ปฏิบัติตามมาตรการเหล่านั้น ธนาคารก็ควรต้องรับผิดชอบ”

Martha Doq จาก Perkumpulan Nurani Perempuan ซึ่งเป็นองค์กรสตรีชนพื้นเมืองในกาลิมันตันตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย ได้แบ่งปันความคาดหวังของชุมชนชนพื้นเมือง Dayak Bahao ซึ่งได้ส่งข้อกังวลสำคัญเกี่ยวกับโครงการคาร์บอนเครดิตที่ได้รับเงินทุนจากธนาคารโลก โดยตรงถึงธนาคารโลก แต่ไม่ได้รับการตอบสนองที่มีความหมาย

“ชุมชน Long Isun ไม่เคยให้ความยินยอมต่อโครงการนี้” Martha กล่าว “ผืนป่าของเราถูกนำไปนับเป็นส่วนหนึ่งของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของธนาคารโลกและถูกนำไปขายเป็นคาร์บอนเครดิต แต่ผู้ที่ดูแลรักษาผืนป่าแห่งนี้ให้คงอยู่มาหลายชั่วอายุคนกลับถูกบอกโดยปริยายว่า พวกเราไม่มีสิทธิออกเสียง เราจึงขอให้ Inspection Panel ของธนาคารโลกตรวจสอบเรื่องนี้ แต่กลับถูกปฏิเสธ ดังนั้น เราจึงมาที่กรุงเทพฯ เพื่อถามคำถามง่าย ๆ ว่า หากโครงการคาร์บอนต้องพึ่งพาการดูแลรักษาผืนป่าโดยชนพื้นเมือง แล้วโครงการดังกล่าวจะดำเนินต่อไปได้อย่างไรโดยปราศจากความยินยอมของชนพื้นเมือง?”

Yuvensius Stefanus Nonga จาก WALHI Nusa Tenggara ประเทศอินโดนีเซีย แบ่งปันประสบการณ์ของชุมชนชนพื้นเมืองใน Poco Leok ซึ่งคัดค้านโครงการพลังงานหมุนเวียนที่ได้รับเงินทุนจาก KfW และต้องเผชิญกับการทำร้ายร่างกาย การจับกุม และการควบคุมตัวสมาชิกชุมชนโดยกองกำลังรักษาความปลอดภัย

Yuvensius เรียกร้องให้ธนาคารโลกและ KfW “ยุติการสนับสนุนเงินทุนแก่โครงการพลังงานความร้อนใต้พิภพและโครงการด้านสภาพภูมิอากาศอื่น ๆ ในจังหวัดนุซาเต็งการะวันออกที่อาจเพิ่มความเปราะบางของภูมิภาคต่อภัยพิบัติ ทุกโครงการพลังงานความร้อนใต้พิภพที่ดำเนินการโดยบริษัทพลังงานในฟลอเรสและเล็มบาตาได้ละเมิดหลักการ **การให้ความยินยอมโดยเสรี ล่วงหน้า และได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน (Free, Prior, and Informed Consent – FPIC)** อย่างชัดเจน เนื่องจากตั้งแต่เริ่มต้น กระบวนการเหล่านี้เต็มไปด้วยการหลอกลวงชุมชน”

ปัจจุบันทั้ง **กลุ่มธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB)** กำลังทบทวนกฎเกณฑ์ที่กำหนดว่าชุมชนท้องถิ่นจะสามารถยื่นข้อกังวลและเข้าถึงการเยียวยาจากการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลกระทบได้บ้างเพียงใด

“การทบทวนนโยบายเหล่านี้ถือเป็นโอกาสที่จะปรับปรุงความยั่งยืนของการลงทุนของธนาคาร แต่ในขณะเดียวกัน ความเสี่ยงที่มาตรฐานจะถดถอยก็มีอยู่สูง” Day กล่าวเพิ่มเติม

ข้อเรียกร้องต่อธนาคารโลก

งานเมื่อวันที่ 9 ตุลาคมจัดขึ้นเพียงไม่กี่วันก่อนการประชุมประจำปีของธนาคารโลกในกรุงเทพฯ จะเริ่มต้นขึ้น นักกรณรงค์และภาคประชาสังคมได้เสนอข้อเรียกร้องที่เป็นรูปธรรมต่อธนาคารโลก เพื่อยุติการสร้างผลกระทบและหันมาปกป้องประชาชนและโลกของเรา ดังนี้:

- **Tala Batangan จาก Coalition for Human Rights in Development** กล่าวว่า: “เมื่อให้เงินทุนแก่โครงการพลังงาน ธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาของผู้อื่น ๆ ไม่เพียงมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงอย่างรอบด้าน (due diligence) เท่านั้น แต่ยังมีคามรับผิดชอบในการกำกับดูแลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อ

ป้องกัน ลด และจัดการกับความเสียหายจากการคุกคามหรือการตอบโต้ (reprisal) การละเมิดสิทธิ และการทำลายสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อเกิดความเสียหาย ธนาคารควรระงับโครงการ จัดให้มีการเยียวยา รับประกันความรับผิดชอบ และป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายซ้ำอีก นอกจากนี้ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานไม่เพียงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ยังเป็นธรรมด้วย ธนาคารต้องเปลี่ยนจากรูปแบบการพัฒนาแบบบนลงล่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไปสู่แนวทางที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ภาคประชาสังคมที่เปิดกว้าง และมีกลไกที่ปลอดภัยให้ชุมชนสามารถส่งเสียงและยืนยันความสำคัญและความต้องการของตนเองได้โดยไม่ต้องหวาดกลัวว่าจะถูกคุกคามหรือถูกตอบโต้”

ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่: [Coalition for Human Rights in Development – Financing Transition, Silencing Defenders](#)

- **Joe Athialy จาก Centre for Financial Accountability** กล่าวว่า:
“การนำกลไกความรับผิดชอบที่เป็นอิสระมารวมกันในเชิงโครงสร้าง โดยไม่แก้ไขปัญหาเชิงระบบ ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะเกิดความเป็นอิสระอย่างแท้จริง มีอำนาจในการสืบสวนที่เข้มแข็ง และมีกระบวนการเยียวยาที่มีผลผูกพัน ซึ่งจำเป็นต่อการทำให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบสามารถเข้าถึงความยุติธรรมที่น่าเชื่อถือและทันท่วงที”
- **Stephanie Amoako ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายของ Accountability Counsel** กล่าวว่า:
“กลไกความรับผิดชอบที่เป็นอิสระกลไกใหม่ของกลุ่มธนาคารโลกต้องเข้าถึงได้ ต้องมีความเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์จากฝ่ายบริหารของธนาคาร และต้องสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดการเยียวยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กลไกดังกล่าวควรนำบทเรียนจากกรณีร้องเรียนของชุมชนที่มีประสบการณ์ยาวนานกว่า 30 ปีต่อธนาคารเพื่อการพหุภาคีเพื่อพัฒนามาใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบและดำเนินงาน”

หมายเหตุสำหรับสื่อมวลชน

สำหรับสื่อมวลชนที่ต้องการสัมภาษณ์ หรือ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมวิทยากรที่เข้าร่วมในเวทีเสวนาครั้งนี้ โปรดติดต่อ ฝ่ายสื่อสารของ Accountability Counsel ทางอีเมลที่ info@accountabilitycounsel.org.